

INSTITUCIÓ BALMES SCCL

Àmbit geogràfic: Comarcal

Forma jurídica: Cooperativa treball associat i d'iniciativa social

Seu social: Sant Boi de Llobregat

- 88 persones treballadores
- 4 persones voluntàries
- 41 persones sòcies

NOMBRE ACTUAL DE PERSONES ATESES EN ELS SERVEIS D'ATENCIÓ A LES PERSONES:

- 154 a serveis a persones dependents o amb discapacitat

institutlobalmes.wordpress.com

Breu història de l'organització:

La Institutió Balmes és una entitat cooperativa amb més de 50 anys d'història compromesa amb la inclusió educativa, cultural i social d'infants i joves amb discapacitat. Va néixer a Sant Boi de Llobregat durant els anys seixanta, impulsada per un grup de famílies i professionals que compartien un objectiu comú: garantir una educació digna i de qualitat per als infants amb necessitats especials en un moment en què els recursos públics eren pràcticament inexistent.

Des dels seus inicis, la Institutió Balmes ha treballat amb una mirada innovadora i comunitària, promovent la dignitat, l'autonomia i la participació activa de les persones amb discapacitat en tots els àmbits de la vida. L'entitat s'ha anat consolidant com un referent al territori en l'àmbit de l'educació especial i el suport a la inclusió, amb una actuació arrelada als valors de la cooperació, la democràcia i la justícia social.

Al llarg de les dècades, Balmes ha ampliat la seva acció educativa i social, incorporant serveis i programes que responen a les necessitats canviants de les famílies i la comunitat: des de l'atenció precoç fins a la inserció laboral, passant per activitats culturals, esportives i de lleure inclusiu.

Avui, la Institutió Balmes continua treballant per una societat més justa i accessible per a tothom.

Missió:

La missió de la societat cooperativa Institutió Balmes sccl i assistència socio-sanitària a la població infantil i juvenil amb necessitats educatives especials per a la seva inserció educativa i cultural.

Descripció de l'activitat:

Actualment l'activitat de la Institutió Balmes es reparteix en els cinc serveis que estan en funcionament: Balmes 1, Balmes 2, UME, CRETDIC i CEEPSIR.

1. Balmes 1 – Escola d'Educació Especial. Centre educatiu concertat que ofereix atenció escolar personalitzada a infants i joves amb discapacitat intel·lectual i trastorns del desenvolupament.

2. Balmes 2 – Escola d'Educació Especial. Escola d'Educació Especial. Centre educatiu concertat que ofereix atenció escolar personalitzada a infants i joves amb pluridiscapacitat i paràlisis cerebral.

3. UME – Unitat Mèdico-Educativa. Recurs terapèutic especialitzat per a infants i adolescents amb trastorns de salut mental.

4. CRETDIC – Equip de suport a escoles ordinàries que atenen alumnat amb trastorns del desenvolupament o de conducta. El seu objectiu és contribuir a la inclusió efectiva d'aquest alumnat en entorns educatius ordinaris.

5. CEEPSIR – Proporciona orientació i suport intensiu a escoles i professionals per garantir una resposta educativa ajustada a les necessitats de l'alumnat i millorar la seva inclusió.

DESCRIPCIÓ DE LA INICIATIVA PROPOSADA

L'ESCOLA INCLUSIVA A LA CIUTAT EDUCADORA

Breu descripció

Des de la seva fundació als anys seixanta, la Institució Balmes ha evolucionat estretament lligada als canvis socials, culturals i legislatius que han transformat la mirada sobre les persones amb discapacitat. L'entitat va néixer com una resposta pionera davant l'absència de serveis públics, en una època en què les discapacitats s'abordaven des d'una perspectiva assistencial i segregadora.

Amb el pas de les dècades, Balmes ha anat adaptant i ampliant la seva activitat per respondre a les noves necessitats de les persones, però també per avançar en la defensa dels seus drets i de la seva plena ciutadania. El canvi de paradigma —des del model mèdic cap al model social de la discapacitat— ha marcat profundament l'evolució de l'entitat, que ha apostat sempre per una visió transformadora, centrada en la persona i arrelada a la comunitat.

Així, la seva acció ha passat de l'atenció escolar bàsica a una xarxa de serveis educatius, terapèutics i comunitaris especialitzats, amb enfocament interdisciplinari i vocació inclusiva. L'impuls de serveis com Balmes 1, Balmes 2, l'UME, el CRETDIC o el CEEPSIR reflecteix la voluntat de donar respostes complexes a realitats canviants, en coherència amb els avenços de la Convenció de l'ONU sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

La Institució Balmes ha estat també agent actiu de sensibilització i canvi cultural, promovent la convivència, la igualtat d'oportunitats i la participació social de les persones amb discapacitat. Aquest camí s'ha fet també gràcies a la ciutat de Sant Boi de Llobregat. Reconeguda pel seu compromís com a ciutat educadora, ha estat un context clau i possibilitador d'aquest procés d'avanç. La col·laboració amb l'administració local, la xarxa educativa, les entitats i els serveis comunitaris ha contribuït decisivament a consolidar un model d'acció inclusiva, que entén l'educació com una responsabilitat compartida i la diversitat com un valor per a la transformació social.

Aportació de valor de la iniciativa

1. Inclusió. L'entitat ha passat de ser només un espai de protecció a ser un motor per a la participació plena de les persones amb discapacitat en la vida educativa, cultural, social i comunitària. La inclusió es concep com un dret, no com una concessió.
2. Dignitat i drets. Balmes ha promogut una mirada basada en la dignitat humana, els drets i les capacitats de cada persona, superant enfocaments assistencialistes o excloents.
3. Compromís comunitari. L'entitat entén l'educació i l'atenció com una tasca col·lectiva. La seva acció està profundament arrelada al territori i a la xarxa local.
4. Innovació social. Balmes ha sabut adaptar-se als reptes del seu temps, creant serveis pioners que responen a realitats emergents amb enfocaments transversals i personalitzats.
5. Equitat. Amb una visió transformadora, l'entitat lluita contra les desigualtats estructurals que afecten les persones amb discapacitat i aposta per garantir les mateixes oportunitats d'accés, participació i reconeixement.

Necessitat a la que respon

La iniciativa parteix del reconeixement que, tot i els avenços normatius i pedagògics, les persones amb discapacitat continuen trobant barreres significatives per exercir els seus drets de manera plena en els àmbits educatiu, social i comunitari. En aquest sentit, el projecte dona resposta a un conjunt ampli i interrelacionat de necessitats:

- 1. Necessitats educatives.
 - Ampliar l'escenari d'inclusió més enllà de l'àmbit escolar, integrant els entorns comunitaris.
 - Oferir itineraris educatius personalitzats i continus.
 - Impulsar la col·laboració entre escoles d'educació especial i escoles ordinàries per promoure pràctiques d'aprenentatge compartit.
- 2. Necessitats socials.
 - Facilitar la participació activa i significativa de les persones amb discapacitat en la vida comunitària, cultural i associativa.
 - Combatre l'aïllament i l'estigmatització, encara presents en molts entorns socials, i afavorir la construcció de vincles positius.

- Sensibilitzar la societat sobre el valor de la diversitat com a motor de cohesió i innovació social.
- 3. Necessitats culturals i comunitàries
 - Garantir l'accés universal a la cultura
- 4. Necessitats emocionals i relacionals
 - Fomentar l'autoestima, l'autonomia emocional i el sentiment de pertinença mitjançant experiències de participació i reconeixement públic.
- 5. Necessitats dels professionals i del sistema

Proporcionar suport, orientació i formació a professionals educatius, socials i culturals per millorar la seva capacitat de resposta.

Principals objectius assolits

La implementació de la iniciativa “L'Escola Inclusiva a la Ciutat Educadora” ha permès assolir una sèrie d'objectius clau que han generat transformacions significatives tant en les persones participants com en l'entorn comunitari. Entre els més rellevants destaquen:

- 1. Ampliació real dels espais d'inclusió
S'ha aconseguit que infants i joves amb discapacitat participin de manera activa i continuada en espais socials, culturals i educatius del territori, més enllà del centre escolar. Aquesta presència ha esdevingut habitual, visible i valorada per la comunitat.
- 2. Creació d'aliances estables amb la comunitat
S'han establert relacions de col·laboració duradores amb entitats, equipaments municipals, escoles ordinàries i serveis públics, generant una xarxa comunitària compromesa amb la inclusió i el treball conjunt.
- 3. Transformació de la mirada social
Mitjançant accions de sensibilització, activitats conjuntes i la participació en esdeveniments locals, s'ha transformat la percepció col·lectiva de la discapacitat, fomentant valors de respecte, igualtat i corresponsabilitat.
- 4. Empoderament personal i relacional dels joves. Els infants i joves participants han millorat la seva autoestima, autonomia i capacitat de vinculació, sent reconeguts com a membres actius i valuosos de la comunitat.

- 5. Capacitació i suport a professionals
El projecte ha servit per reforçar les competències dels professionals de l'àmbit educatiu i comunitari, oferint recursos i acompanyament.

Principals resultats obtinguts

Tot i la dificultat de recollir de manera exhaustiva els resultats generats al llarg de cinc dècades, es poden destacar els següents impactes rellevants, tant des del vessant qualitatiu com quantitatiu:

Resultats quantitatius aproximats:

- Més de 1.500 infants i joves amb discapacitat han estat acompanyats educativament i terapèuticament en les diferents etapes de la seva vida.
- Més de 600 famílies ateses, amb itineraris individualitzats de suport, orientació i corresponsabilitat educativa.
- Participació activa en projectes comunitaris amb més de 30 entitats locals i col·laboració estable amb ajuntaments, escoles, biblioteques, centres cívics i serveis socials.
- Més de 150 professionals implicats al llarg dels anys, formats en pràctiques innovadores, enfocaments interdisciplinaris i cultura inclusiva.

Resultats qualitius més rellevants:

- Transformació de la mirada social sobre la discapacitat, passant d'un enfocament assistencialista a un model basat en els drets, les capacitats i la participació.
- Consolidació d'un model educatiu inclusiu i comunitari, que ha esdevingut referent per a altres centres i serveis.
- Continuïtat educativa i vital real per a infants i joves amb discapacitat, a través de la creació i relació amb serveis que cobreixen tot el cicle vital: des de l'atenció precoç fins a la vida adulta.
- Generació de vincles sòlids amb la comunitat local, reforçant el sentiment de pertinença i la cohesió social entre col·lectius.

Abast de l'experiència

L'experiència de la Institució Balmes s'emmarca en una trajectòria de més de 50 anys d'activitat ininterrompuda, iniciada als anys seixanta a Sant Boi de Llobregat. Des dels seus orígens com a iniciativa local impulsada per famílies, ha evolucionat fins a esdevenir un referent territorial en l'àmbit de l'educació especial, la inclusió i l'atenció integral a infants i joves amb discapacitat.

A nivell territorial, l'experiència abasta de manera directa el Baix Llobregat, amb especial incidència als municipis de Sant Boi, Sant Joan Despí, Sant Feliu, Cornellà, El Prat i Viladecans, gràcies als

serveis educatius i als programes de suport a escoles ordinàries (CRETDIC i CEEPSIR). Alhora, mitjançant projectes de formació, assessorament i treball en xarxa, la seva acció ha tingut impacte indirecte en altres punts del territori català.

Persones implicades en l'experiència:

Treballadores: 88

Membres equips directius: 11

Sòcies: 41

Ateses: 154

Voluntàries: 4

Principals factors clau d'èxit

L'impacte positiu i la sostenibilitat de la iniciativa "L'Escola Inclusiva a la Ciutat Educadora" es poden atribuir a una combinació de factors clau que han consolidat el projecte com una experiència transformadora i referent:

- 1. Arrelament territorial i compromís comunitari. La llarga trajectòria de la Institució Balmes a Sant Boi de Llobregat i al Baix Llobregat ha facilitat una xarxa sòlida de complicitats amb entitats, escoles, serveis públics i ciutadania.
- 2. Visió inclusiva centrada en la persona. El projecte parteix d'una concepció integral de la discapacitat, basada en els drets, les capacitats i la participació activa.
- 3. Capacitat d'innovació i adaptació. La Institució Balmes ha sabut adaptar-se als canvis socials, normatius i educatius, generant nous serveis i metodologies per donar resposta a realitats emergents com la salut mental, la inclusió en entorns ordinaris o la transició a la vida adulta.
- 4. Treball interdisciplinari i en xarxa. L'èxit del projecte rau també en el treball cooperatiu entre professionals de diferents àmbits (educació, psicologia, treball social, cultura...) i en la voluntat d'actuar en xarxa amb altres agents.
- 5. Participació activa de les famílies i dels joves. La implicació de les famílies en el disseny i el seguiment de les accions, així com el protagonisme dels mateixos infants i joves amb discapacitat, ha estat fonamental per garantir la legitimitat del projecte.
- 6. Entorn municipal facilitador.

Dificultats i reptes superats

Tot i els avenços assolits, molts dels reptes i dificultats identificats continuen sent presents, totalment o parcialment, i requereixen una resposta sostinguda i adaptativa. La iniciativa "L'Escola Inclusiva a la Ciutat Educadora" s'ha enfrontat a diversos obstacles estructurals, culturals i institucionals, que han estat abordats mitjançant estratègies col·laboratives i innovadores. Entre els principals reptes superats destaquen:

Una dificultat inicial ha estat transformar la percepció social de la discapacitat, sovint marcada per el desconeixement o l'estigma.

L'evolució de la normativa educativa i social en matèria d'inclusió, tot i ser positiva en molts aspectes, ha plantejat dificultats d'aplicació pràctica, amb canvis constants en requisits, finançament i criteris de derivació. S'ha requerit una alta capacitat d'adaptació, lectura crítica i diàleg amb l'administració per mantenir la coherència del projecte.

La col·laboració entre àmbits (educació, cultura, salut, serveis socials) ha estat un repte per les diferències d'enfocament, tempos i marcs d'intervenció. L'experiència ha demostrat que la confiança mútua i l'escolta activa poden generar dinàmiques de treball conjunt efectives i sostenibles.

Mantenir el projecte en el temps ha requerit diversificació de recursos, lideratge compartit i reconeixement institucional. La confiança guanyada en el territori i la qualitat de les intervencions han estat fonamentals per garantir-ne la continuïtat.

Elements innovadors que aporta la iniciativa

La iniciativa es distingeix per la seva capacitat de repensar l'educació inclusiva més enllà dels límits de l'escola, proposant un model integrat on ciutat, comunitat i cultura esdevenen agents educatius actius. Els seus principals elements innovadors són:

- 1. Concepció expandida de la inclusió
L'experiència trenca amb el model clàssic d'atenció centrada exclusivament en el centre educatiu i proposa una inclusió sistèmica i comunitària, on la ciutat educadora acull i promou la participació plena de les persones amb discapacitat en tots els àmbits de la vida col·lectiva.
- 2. Interconnexió d'espais i rols
L'alumnat deixa de ser només receptor de serveis per esdevenir protagonista i agent actiu en entorns culturals, socials i educatius. Aquesta inversió de rol transforma les dinàmiques d'aprenentatge i els vincles comunitaris, posant l'accent en la capacitat de contribuir.
- 3. Treball interdisciplinari en clau de ciutat
El projecte incorpora professionals de diversos àmbits (educació especial, treball social, cultura, salut mental) i crea ecosistemes de treball compartit amb actors locals, consolidant una xarxa inclusiva de suport i coeducació.

- 4. Metodologies participatives i creatives
S'utilitzen tècniques d'expressió artística, intervenció comunitària, aprenentatge-servei i mentoratge entre iguals com a eines per facilitar la participació i l'autonomia. Aquest enfocament fomenta el reconeixement mutu i genera aprenentatges significatius.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

La iniciativa presenta una alta capacitat de transferència i replicabilitat gràcies a la seva estructura flexible, al seu enfocament modular i a la seva coherència amb els principis de la inclusió educativa i comunitària. Un dels principals factors facilitadors és el seu enfocament transversal i interdisciplinari, que permet adaptar el model a diferents realitats territorials, dimensions institucionals i estructures organitzatives.

La proposta s'articula a partir d'eixos metodològics clars (participació activa, treball en xarxa, acció comunitària, expressió creativa i accés universal a la cultura), fàcilment adaptables a altres entitats del tercer sector o municipis compromesos amb la ciutat educadora. A més, no depèn exclusivament d'una infraestructura física específica, sino que es fonamenta en vincles comunitaris i aliances estratègiques, aspectes que poden ser reproduïts en altres contextos.

Un altre element clau és la documentació acumulada, l'experiència pràctica i l'avaluació contínua del projecte, que ofereixen materials, protocols i bones pràctiques transferibles. La presència activa de la Institució Balmes en espais de formació, recerca i xarxes cooperatives afavoreix també la difusió i adaptació del model, mantenint l'essència dels seus valors i possibilitant la seva integració en entitats amb realitats diverses.